

H. Dubois d'Enghien, *La reliure en Belgique au dix-neuvième siècle*. Bruxelles, A. Leclercq-P. Van der Perre, 1954. 26,5 × 18 cm., 260 blz., 14 buitentekstpl., tekstill.

Het initiatief, dat in de samenstelling en de uitgave van dit werk besloten ligt, is op zijn minst lofwaardig te noemen. Immers, van de twee grote bloeiperioden die zich in de ontwikkelingsgeschiedenis van de boekband in België hebben voorgedaan, is de eerste, die de tweede helft van de vijftiende en vrijwel geheel de zestiende eeuw omvat, het onderwerp van een diepgaand onderzoek en van tal van uitgebreide studies geweest, terwijl de tweede periode, die de negentiende eeuw inluit en tevens afsluit, steeds min of meer buiten het geding is gebleven, afgezien van de bijdragen in verspreide tijdschriften en de enkele catalogussen van tentoonstellingen aan dit onderwerp gewijd. Dat Dubois d'Enghien het op zich genomen heeft dit gebrekkig documentatiemateriaal te verzamelen tot een gefundeerde en overzichtelijk uitgebouwde synthese, is op zichzelf een verheugend feit. Het verdient des te meer onze belangstelling, wijl de auteur, niet alleen een vakman, maar tevens de zoon blijkt te zijn van Joseph-François Dubois d'Enghien, één van onze meest invloedrijke boekbinders uit de vorige eeuw, leermeester o.m. van Ch. De Samblanx. Dus ongetwijfeld de 'right man on the right place'!

Zijn studie omvat twee delen. In het voorafgaand historisch overzicht wordt de stof volgens de gebruikelijke tijdvakken ingedeeld: Empire, Restauratie, Romantiek, Tweede Empire en moderne periode; ieder tijdvak wordt op zijn beurt onder drie verschillende aspecten benaderd en toegelicht: de decoratie als artistiek element, de techniek en de grondstoffen. Vooral in het technisch gedeelte, dat trouwens buiten alle evenredigheid overwegend is, komt de praktische vakkennis van de auteur duidelijk tot haar recht, zowel door de bevattelijkheid der voorstelling als door de natuurlijke kleur der uitdrukkingsmiddelen. Aan dit eerste deel is verder een afzonderlijk hoofdstuk toegevoegd, gewijd aan de invloed en de concurrentie der Franse boekbinders.

Het tweede deel bestaat uit een Dictionnaire de relieurs, een alfabetische naamlijst van de Belgische boekbinders uit de 19de eeuw, met biografische aantekeningen. Alhoewel dit Dictionnaire waarschijnlijk niet als volledig en afgerond wil doorgaan, is het toch wel spijtig dat hier de geïsoleerde figuur van Juliette Wytzman (1860-1925) ontbreekt, die, alhoewel zij naar de concepten van haar werk tot de 20ste eeuw behoort, op grond van haar vormingsperiode en een belangrijk gedeelte van haar activiteiten ook nog tot de 19de eeuw mag gerekend worden. Moest haar naam hier geen plaats mogen vinden, dan zouden De Buyt, Van den Heuvel e.a. eveneens naar de volgende eeuw dienen verwezen te worden. Doch dit is slechts een kleine bemerking van ondergeschikt belang.

Het werk besluit met een bibliografie, die, naast de standaardwerken, ook een keur van almanakken, veilings- en tentoonstellingscatalogussen omvat.

Er mag nog worden aangestipt dat de afwerking zeer verzorgd is te noemen, op houtvrij papier, met talrijke illustraties in de tekst en 14 prachtige reproducties van boekbanden op geglansd papier.

Een werk gegroeid uit behoefte, ondervinding en goede smaak.

R.d.B.